

PO VÁLEČNÝCH STOPÁCH.

To jest po dávných stopách českého válečnictví v Polsku. Čechové tam sloužili po celé patnácté století vojensky a to dobrovolně, jako spojenci, většinou však za žold. Nebylo žádné větší bitvy, žádné důležitější válečné výpravy, při které by čeští bojovníci neměli účastenství. U Tannenberka (Grunwaldu 1410), kdež také Žižka s Poláky bojoval proti Zákonu či řádu německých rytířů, při dobytí Tčeva (Dirschau 1433), kdež Jan Čapek ze San, vůdce Širotku, dal upáliti houfec českých, zajatých žoldněřů, poněvadž bojovali „proti králi a království svého jazyka“, v bitvě u Chojnic (1454), při obléhání Marienburku, hlavní pevnosti a sídla velmistřů německých rytířův, a jinde, všude bojovní Čechové. Zvláště po husitských válkách hrnuly se do Polska i do Prus české roty a bojovaly tam svým způsobem, jak jej založil a zavedl bratr Žižka, slavné paměti.

Český ten způsob působil i na válečnictví sousedů, Němců, Poláků, ba i v ruských končinách, kdež kozáctvo ve svých začátcích jako vojenská republika utvořila se napodobením bratrských rot českých, jak se Palacký domnívá.

České roty rozšířily v Polsku užívání hradeb vozových a způsob ten udržel se pak v Polsku déle nežli u nás. I korunní vojsko polské i kozáci užívali vozových hradeb ještě po celé šestnácté sto-

letí, ba ještě i v sedmnáctém. Je přirozeno, že ne-
jeden vojenský výraz český uvázl v polštině. Svě-
dectví o tom všem vydávají vojenské spisy polské
ze šestnáctého století, o kterých také pojednává Ta-
dyáš Korzon.*)

Slavný válečník polský, veliký hetman korunní,
Jan hrabě Tarnowski (1488 -1561), vítěz v nejedné
bitvě, sepsal polskou knihu vojenskou s latinským
titulem: „Consilium Rationis bellicae —“ Z toho
spisu zřejmě vysvítá, že znal válečnictví husitské.
Základ jeho nauky „kladzenia“ („kladení“ české)
obozu (vozového tábora), je husitský. Zná vozy
„skrajné“ (u Husitův krajní), zná „rynkové“, které
stály na „rynku“ táborovém („placu“ husitském), při-
kazuje, ukáže-li se nepřítel, vozy tak stačit, aby
mohl vůz k vozu, kolo ku kolu (v husitském řádu
„kolo na kolo“), přikazuje vozy řetězy upevnit a
okopat. Rozkazy se mají dávat dlouhým řadám vozo-
vým troubením, hlavuě však „praporezky“ tak jak
to Husité dělali „korouhvicemi zřetelnými, zname-
nitými“ (znamení dávajícími). A ještě ne jeden pří-
kaz slavného válečníka připomíná husitský řád vo-
jenský.

Marcin Bielski (1495—1575), první historik pol-
ský, který psal po polsku, vydal kromě své „Kro-
niky všeho světa“ také spis vojenský „Sprawa ry-
cerská“, ve kterém rovněž mluví o vozovém tá-
boře, o rozdávání „asla“ (hesla) na každou noc,
o znamení jak se dává „podnesením korouhve“, tak
jak to učinil v bitvě lipanské Mikuláš Krchlebec
na straně pánův a Pražanů, vypravuje, že v bitvě
u Moháče, kteréž se snad účastnil, Pavel Thomary

*) Tadeusz Korzon: Dzieje wojen i wojskowości w Polsce.
3 tomy, Krakow 1912.

„spravoval“ lid, kterýž výraz český pan Korzon hned vysvětluje, „t. j. že byl wodzem naczelnym“.

Četnější a zřetelnější české stopy najdeme v polském spise „Księgi Hetmanskie“ „z dějů rytířských všech věkův sebrané“ — atd. a králi Štěpánu Bátorymu (1532—1586) věnované. Desatero těchto knih hejtmanských sepsal Sarnicki, který, jak sám o sobě píše, učil se několik let „ars militaris“, a že jej podnítil příklad Čechův i Němců, kteří mají „některé spisy o takových věcech (válečných)“, „třeba že liché a nedostatečné“; u nich, Čechův i Němců, že se rozmnožilo tolik hejtmanů, že i „naši někdy k nim pro hejtmany i pro metatory castrorum posílali.“

Spis Sarnického je dosud v rukopise. T. Korzon uvádí z něho jen to, „čehož se jinde dočísti nemohl“. A v tom jsou také věci českého původu. Sarnicki uvádí to ono dle staré válečné tradice, také o „šikování veteri instituto Polonorum“, t. j. od Čechů převzatém, a tu také jmenuje „houf valný“ (jak byl u Husitů), houfce „posilkové“ (čeští „posilci“), je tu „stracenica“ (naši „ztracenci“). Mimo jiné také radí „Waszej Królewskiej Mości“ — „na příklad, kdy bude vojska 2500, tedy na čelo položí se 800, na valný houf 800, na posilkové oba na obě strany 200, na ztracence 200 atd. —“

Nevzpomenete-li si hned, jak náš slavný válečník Václav Vlček z Čenova radil (šedesáte let před Sarnickým) králi Vladislavovi: „Králi milý! Teď V. Mti posílám spis k šikování. Daj buoh, aby V. Mti i vši České koruně ke cti bylo — Dva tisíce koní takto máš šikovati: dvoje ztracence po 400 koní s každé strany — atd.“

Tyto polské spisy byly sepsány sto let a později po smrti Žižkově. Mnoho se ve válečnictví

změnilo, ale „šlaky“, stopy geniálního umění slepého vojevůdce zůstaly. A primitivní houfnice husitské vzrostly za našich časů v strašlivé „haubitzen“, jež drtí pevnosti, ohromují vojska a rozhodují bitvy.

Národní Politika 1916.
